

TRIBUNAL GHAL TALBIET ZGHAR

**GUDIKATUR
MARIA KARLSSON**

Seduta tal-15 ta' Ottubru, 2010

Talba Numru. 187/2009

**Gasam Mamo Insurance Limited (C-3143)
kif surrogata fid-drittijiet tal-assigurata taghha Gasam
Enterprises Limited
skont il-ligi u l-polza (Claim C086053)
vs
Valletta Gateways Terminals Limited**

It-Tribunal,

Wara li ra t-talba attrici ghall-kundanna tas-Socjeta` konvenuta ghall-hlas ta' elfejn u ghaxar ewro u disgha u hamsin centezmu (€2010.59) rapprezentanti hsrat fuq konsenja ta' karozzi Ford u Jaguar li waslu Malta fis-27 ta' Marzu, 2008 fuq l-*MV Euro Cargo* Istanbul u ghall-liema hsrat is-socjeta' attrici hallset lis-socjeta' assikurata u b'hekk giet surrogata fid-drittijiet taghha.

Kopja Informali ta' Sentenza

Bl-ispejjez u bl-interessi mid-data tal-prezentata tal-avviz kontra s-socjeta' konvenuta li minn issa hi ngunta ghas-subizzjoni.

Ra r-risposta sollevata mis-socjeta' konvenuta fejn qalet illi l-pretensjonijiet attrici ghandhom jigu michuda in kwantu huma nfondati fil-fatt u fid-dritt; Illi l-imsemija danni ma sehewx minhabba xi tort imputabbli lis-socjeta' esponenti; Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost, l-ammont reklammat huwa eccessiv kif ser jigi ppruvat waqt il-kawza;

Salvi eccezzjonijiet ulterjuri permessi bil-ligi.

Ra d-dokumenti ezebiti fl-atti tal-kawza.

Sema' x-xhieda ta' Brian Pace, Carmel Camenzuli, John Galdes, Bernard Farrugia, Jonathan Satariano, Lawrence Bianco, Anthony Pullicino, Emmanuel Seguna, Roberta Caruana, Wye Keong Lai u Trevor Mallia.

Sema' s-sottomissjonijiet tal-abbli difensuri tal-partijiet.

Ilkunsidra:

Illi mill-provi jirrizuta li s-socjeta' attrici qieghda tirreklama danni li hija giet kostretta thallas a bazi ta' polza ta' l-assikurazzjoni fuq vetturi tal-marka Jaguar u Ford Mondeo, li gew importati mis-socjeta' assikurativa taghha Gasan Enterprises Limited, u li giet surrogata fid-drittijiet taghha wara hlas li sar lilha. Illi skont il-verzjoni tas-socjeta' attrici, l-vetturi fil-kaz in kwistjoni, garrbu xi hserat wara li thattew mill-*'MV Euro Cargo'* Istanbul nhar is-27 ta'Marzu, 2008. Illi dawn il-hserat fil-vetturi iggarrbu fil-*'compound'* tas-socjeta' konvenuta waqt li kienu taht il-kontroll u kustodja ta' l-istess. Is-socjeta' konvenuta min-naha l-ohra sostniet illi ma ngabet ebda prova li dawn il-hserat sehew waqt il-kustodja taghha, jew li dawn il-hserat ma kienux hemm meta l-vettura tghabbiet fuq il-vapur u rriferiet partikolarment ghal-*'ship's manifest'*. Inghad ukoll illi minghajr pregudizzju l-ammont mitlub huwa ezagerat.

It-Tribunal jirrillewa li minn dokumenti ezebiti jikkonferma li s-socjeta' assikurativa kienet giet surrogata fid-drittijiet tas-socjeta' attrici .

It-Tribunal ra bir-reqqa d-dokumenti kollha ezebiti in atti u jirrillewa li d-dokumenti relatati ma' dan il-kaz huma primarjament t-'*tally sheets*' u l-'*Gate Pass out*' (GM 2,3,4 u 5). Rigward is-'*ship's manifest*' it-Tribunal huwa tal-fehma li din hija lista ta' xi jkun gie karikat u/jew skarikat fuq/mill-bastiment u ma jkunx hemm deskrezzjoni ta' l-istat tal-merkanzija meta din tkun ittellghat abbord. Illi l-ahjar prova ta' l-istat tal-merkanzija meta tkun tghabbiet fuq il-bastiment hija semmaj l-'*bill of lading*' (polza ta' kariku).

Huwa pacifiku fil-gurisprudenza nostrana li fil-kaz ta' danni f'merkanzija trasportata bil-bahar jezistu zewg mumentu fokali sabiex tigi stabbilita r-responsabbilita'. Il-procedura hija li meta merkanzija tigi skarikata minn vapur jigi kumpilat rapport fuq l-istat li fih tnizzel minn abbord (*tally sheet*) u dan sabiex jiddahhal fil-'*compound*' tat-'*terminal*' u qabel ma l-merkanzija tohrog mill-'*compound*' tat-'*terminal*' u tigi rilaxxata lil-importatur, s-socjeta' konvenuta tirilaxxa certifikat ta' l-istat tal-merkanzija li tkun hierga (*Gate Pass Out*). Huma dawn id-dokumenti li ghandhom jitqiesu decisivi u li jorbtu l-partijiet kollha fil-kawza u huma dawn iz-zewg istanzi *a tempo vergine* li jikkontrollaw u jipprecizaw l-istat ta' fatt.

Jirrizulta lit-Tribunal li l-vetturi kienu gew importati mis-socjeta' Gasan Enterprises Limited, kienu vetturi godda u dan skont dok. GM6 li huwa n-'*notice of arrival*'. Illi skont '*tally sheet*' ezebita (Dok GM2) u skont ix-xhieda tat-'*tally clerks*' impjegati mas-socjeta' konvenuta u mal-Malta Maritime Authority il-vetturi kienu wasslu Malta minghajr ebda difett hlief ghal dak li gie rrimarkat minnhom fuq l-istess Dok GM2. It t-'*tally sheets*' ezebiti gew konstatati mis-socjeta' attrici bhala '*clean*' minghajr rimarki dwar hsarat fuq il-vetturi. Illi l-vetturi kienu tnizzlu fis-sebgha ta' filghaxija (7.00p.m). u ntqal mis-Socjeta' attrici illi peress illi kien ir-rebbiegha dik il-gurnata ma kienx dalam. Minn dokumenti ezebiti t-Tribunal huwa sodisfatt illi ghal habta tas-7.00 p.m. tas-27 ta' Marzu, 2008 il-pajjiz kien ghadu

ma qalibx ghal-hin legali tas-sajf, jew kif inhu maghruf ahjar ghal-hin tas-sajf, u ghalhekk huwa minnu illi dak il-hin huwa pjuttost dlam. Izda fil-fehma tat-Tribunal dawl jew dlam ix-xoghol tat-'*tally clerks*' ghandu jsir sewwa u fin-nuqqas ta' dawl naturali jezistu mezzi ohrajn sabiex jiddawwal l-ambjent.

Bhala procedura, r-responsabilita' ewlenija hija tat-'*tallying clerk*' li jiccertifika l-iskarika tal-merkanzija minn abbord il-vapur. Malli tinhatt il-merkanzija, minn fuq il-vapur, u l-merkanzija tghaddi fuq it-'*Terminal*' r-responsabilita' hija tas-socjeta' konvenuta li tigestixxi tali terminal. Gara li meta ir-rapprezentant tas-socjeta' Gasan Enterprises Limited mar jigbor il-vetturi sab diversi hsarat fuq zewg vetturi: vettura Jaguar u vettura Ford Mondeo. Dawn il-hsarat gew senjalati fil-'*Gate Pass Out*'. F'dak il-mument irrizultat diskrepanza fil-kummenti tat-'*tally sheets*' u tal-'*Gate Pass Out*'.

Is-socjeta' konvenuta sostniet illi s-socjeta' attrici kellha tipprova li l-vetturi kienu fil-fatt godda fjamanti u li l-vetturi ma tghabbewx b'xi hsarat. Qalet ukoll illi s-socjeta' attrici ma kienetx gabet l-ahjar prova u cioe' '*ship's manifest*'. Kif intqal qabel mit-Tribunal, '*ship's manifest*' hija biss lista tal-'*containers*' u merkanzija sfuza li jkunu ttellghu fuq jew ha jitnizzlu minn abbord. Hija l-polza ta' kariku li tindika l-istat tal-merkanzija meta titghabba fuq il-bastiment u ma jidhirlux illi s-socjeta' konvenuta qatt talbet lis-socjeta' attrici prova ta' din il-polza ta' kariku .

Huwa pacifiku li l-kontendenti jistrieu principalment fuq id-dokument portwali senjatament it-'*tally sheets*' u '*Gate Pass Out*'. Bhala stat ta' fatt fil-kawza odjerna jirrizulta li t-'*tallying*' tal-vetturi fil-mument tal-skarika kien wiehed '*joint*' bejn impjegat tas-socjeta' konvenuta u impjegat ta' dil li dak iz-zmien kienet l-Awtorita' Marittima. Fil-kaz in kwistjoni t-'*tally clerks*' issenjaw illi l-vetturi kienu mxarrbin u mahmugin u kellhom jiccekjahom bir-reqqa, infatti l-kliem uzati kienu '*all cars were dirty and wet for use to check properly*' izda kien sar xoghol bir-reqqa fuq gewwa tal-vetturi. It-Tribunal jirrimarka li t-'*tally clerks*' zbaljaw meta ma segwewx il-procedura u infurmaw lic-'*Chief*

Officer’ dwar dak li ma setghax jigi konstatat minnhom u semmaj kellha ssir spezzjoni ulterjuri u bir-reqqa. It-Tribunal ihoss illi l-kummenti senjalati mit-*‘tally clerks’* jindikaw car illi huma ma kienux sodisfatti minn dak li raw u li taw lok ghal dubji. Izda rrizulta li ghal xi raguni s-socjeta’ konvenuta ma haditx konjizzjoni ta’ dawk il-kummenti u ma sarux verifiki ulterjuri. Izda peress illi dan id-dubju ma giex segwit dan ma jfissirx illi jinkombi lis-socjeta’ attrici li tipprova fejn saru l-hsarat partikolarment in vista tad-diskrepanza fil-*‘Gate Pass Out’*. Illi ghalkemm *‘tally sheets’* huma kkunsidrati normalment prova *probatoria juris tantum* jikkrejaw fic-cirkostanzi prova qawwija u affidabbli, izda din il-prova ma tawx kasha u ghalhekk f’dan il-mument id-dell intefa’ fuq is-socjeta’ konvenuta. Fil-fatt il-problemi zvolgew erbat t’ijiem wara li l-vetturi waslu Malta meta s-socjeta’ importatrici Gasan Enterprises marret sabiex tigbor il-vetturi. Illi rrizulta li f’dawk l-erba’ t’ijiem hadd min-naha tas-socjeta’ konvenuta hass il-htiega illi jiehu passi fuq ir-rimarki tat-*‘tally clerks’* fejn intqal li *“l-vetturi kienu mahmugin u mxarrbin fejn ma setghetx ssir spezzjoni aktar bir-reqqa dak il-hin li kienu nizzlin il-vetturi”*. Senjalazzjoni ta’ dan it-tip m’ghandux jiskaguna lis-socjeta’ konvenuta minghajr ma jigu kompletati il-verifiki. It-Tribunal ma jistax ma jirrimarkax illi tali rimarki jirriflettu nuqqas serju ta’ kontroll partikolarment meta l-merkanzija ha taqa’ taht il-kura u l-kustodja tas-socjeta’ konvenuta.

Illi rigward il-kliem uzat fit-*‘tally sheets’*, *“all cars were dirty for use to check properly”*, apparti minn zball ortografiku fil-kelma *“use”* li kellha tkun *“us”*, t-Tribunal jirrimarka li l-uniku sens li taghmel din il-frazi kien li *“l-vetturi kienu mahmugin u mxarrbin u ghandna niccekjawhom bir-reqqa”*. Is-socjeta’ konvenuta min-naha taghha ppruvat issostni li dik il-frazi kellha tfisser li *“l-vetturi kienu imxarrbin u mahmugin u ghalhekk ma setgux jigu kkontrollati bir-reqqa”*. Fil-fehma tat-Tribunal tali kostatazzjoni huwa nuqqas serju da parti tas-socjeta’ konvenuta fejn jinkombi fuq is-socjeta’ konvenuta li tipprova li ma kienx hemm hsarat u mhux tghid illi ma setghetx tikkonstata jekk kienx hemm hsarat partikolarment u ghalhekk hsarat m’ghandhomx jigu

eskluzi meta hemm diskrepanza qawwija fil-'*Gate Pass Out*' u '*tally sheets*'.

It-Tribunal japprezza li meta jkunu qieghdin jitnizzlu l-vetturi minn fuq il-vapur it-'*tally clerks*' ghandhom hin qasir sabiex jispezzjonaw il-vetturi sewwa u jkunu pressati min-naha tal-bastiment ghaliex ikun irid jsalpa 'l barra mill-port. Illi m'ghandhiex tkun prassi accettabbli li '*tally clerk*' jithalla jnizzel kliem bhal dawk li tnizzlu u ma jsegwux procedura ulterjuri ta' kontroll. It-Tribunal huwa tal-fehma li jekk kemm-il darba it-'*tally clerk*' jinnota illi ma setghax jispezzjona merkanzija sewwa fil-mument tal-hatt, huwa kellu d-dover li jirraporta dan l-istat ta' fatt lis-superjur tieghu sabiex l-ispezzjoni tigi kompletata u sabiex ma jinqalghux dubji wara kif fil-fatt gara.

Il-'*Gate Pass Out*' ma kienx *clean* u ghalhekk kien jinkombi fuq is-socjeta' konvenuta li tipprova li n-nuqqasijiet ma sehewx waqt li l-vetturi kienu taht il-kontrol u l-kustodja taghha u mhux *vice versa* izda s-socjeta' konvenuta baqghet ma gabitx prova ta' dan quddiem dan it-Tribunal. Illi l-vetturi tal-importatur ma kienux jinsabu f'ghalqa izda f'zona koperta b'sigurta' qawwija. Illi l-fatt illi ma ttiehdex passi sabiex il-vetturi jigu spezzjonati bir-reqqa wara li tnizzlu l-kummenti dwar l-istat mahmug tal-vetturi huwa inkoncepibbli u turija ta' nuqqas ta' professjonalita' fix-xoghol. Jinghad x'jinghad il-'*Gate Pass Out*' jistabilixxi fatt ta' nuqqas. Kieku saru kontrolli ulterjuri dawn il-kontrolli setghu jikkonstatw l-istat tal-vetturi u minghajr dawn il-kontrolli ulterjuri ntefa' dubju serju fuq is-socjeta' konvenuta fejn ma jistax jigi eskluz illi l-hsarat fil-fatt sehew waqt li kienu kustoditi mis-socjeta' konvenuta.

Illi rigward r-responsabbilita' limitata tas-socjeta konvenuta a bazi tat-*terms and conditions* taghha ezebiti in atti ghandu jinghad illi fic-cirkostanzi tal-kaz kemm il-klawsola 21.2 u kemm il-klawsola 23(f) u (g) ta' dan id-dokument ma japplikawx f'dan il-kaz. Illi inoltre huwa minnu li t-'*terms and conditions*' imsemija u ezebiti mis-socjeta' konvenuta gew fis-sehh fl-2009 u l-allegati hsarat sehew fl-2008. Illi dan jirrizulta lit-Tribunal ukoll minn

ricerka li huwa ghamel fuq il-websajt tas-socjeta' konvenuta u dana ghamlu bl-iskop uniku li jasal ghal konkluzjoni gusta w ekwa tal-vertenza ta' din il-kawza. Illi in oltre t-Tribunal ma jistghax ma jirrimarkax illi fil-websajt ta' l-istess socjeta' konvenuta ghandha mfassla procedura dwar *Organisation and Operations* ghall-importazzjoni ta' vetturi fejn jinghad lill-klijent illi meta vettura tigi importata hija taccerta li *'damage prevention procedures are in place and tools are made available to enable detailed inspection and tallying of car'*. Illi ghalhekk meta *'tally clerk'* inizzel illi l-vetturi kienu mxarrbin u mahmugin u kellhom jigu spezzjonati bir-reqqa kellha ssir *'detailed inspection'*. Fil-kaz in kwistjoni din id-*'detailed inspection'* 'qatt ma sehhet u l-vetturi thallew erba' t'ijiem fil-*'compound'* qabel ma gew spezzjonati mis-socjeta' importatrici Gasan Enterprises meta giet sabiex tohroghom mill-*'Gate'* tas-socjeta' konvenuta.

Illi rigward l-ammont fit-talba t-Tribunal jirrimarka li m'ghandux dubbju li s-socjeta' Gasan Enterprises Limited impurtat vetturi godda u huwa sodisfatt mid-dokumenti ezebiti min-naha tas-socjeta' attrici partikolarment ghall-istimi u *'job cards'* provduti ghall-vetturi Jaguar u Ford Mondeo. It-Tribunal jifhem illi dawn iz-zewg vetturi huma vetturi lussuzi u li l-ispejjez ikunu iktar qawwija minn vetturi ohra u ghalhekk ma jsibx illi l-ammont mitlub huwa esagerat.

It-Tribunal huwa sodisfatt illi sakemm il-hsarat fuq il-vetturi ma gewx konstatati dettaljatament mit-*'tally clerks'* jew mic-*'Chief Officer'* immedjatament wara li dahlu fil-*'compound'*, ir-responsabilita' ghal dawn il-hsarat hija tas-socjeta' konvenuta.

Ghaldaqstant wara li sema' u evalwa l-provi t-Tribunal huwa sodisfatt illi s-socjeta' attrici ppruvat il-kaz taghha fil-konfront tas-socjeta' konvenuta u fic-cirkostanzi t-Tribunal jaqta' u jiddeciedi billi jilqa' t-talba attrici bl- interessi mid-data tas-sentenza sal-pagament effettiv.

Spejjez a karigu tas-socjeta' konvenuta.

Kopja Informali ta' Sentenza

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----